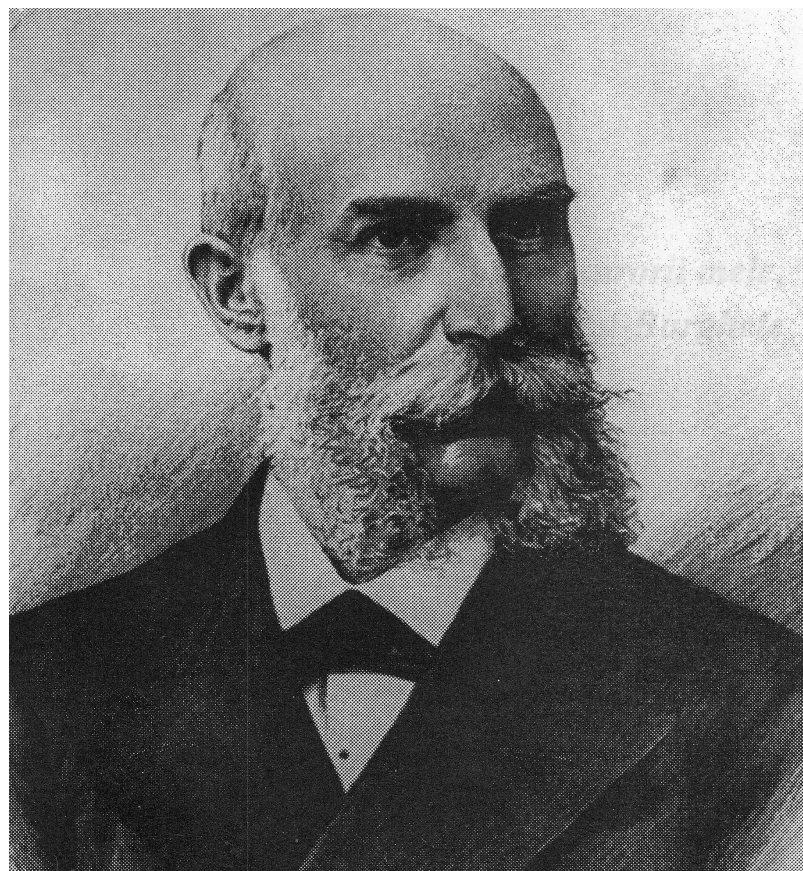

EVREII ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC ÎN PERIOADA SECOLULUI AL XIX-LEA

Prof. Doru-Nicolae Grădinaru
Colegiul Național „Grigore Moisil”, București

EVREII ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

- Prezența evreilor pe teritoriul românesc este atestată documentar încă din secolul al XIV-lea. De-a lungul timpului s-au format comunități evreiești stabile în cele trei provincii istorice: Moldova, Țara Românească și Transilvania.
- În secolul al XIX-lea, populația evreiască crește considerabil, mai ales ca urmare a migrației din Europa Centrală și de Est.
- Evreii se stabilesc cu precădere în mediul urban și contribuie la: dezvoltarea comerțului; dezvoltarea orașelor; diversificarea vieții culturale.

EVOLUȚIA DEMOGRAFICĂ ȘI MIGRAȚIA EVREILOR (SEC. XIX)

- În prima jumătate a secolului al XIX-lea are loc o creștere accentuată a populației evreiești în spațiul românesc. Cauzele migrației: persecuții și pogromuri în Polonia și Ucraina; înrăutățirea situației evreilor din Galiția; oportunități economice mai bune în Principate.
- Zonele cu cele mai numeroase comunități evreiești: Iași, Bacău, Galați, Suceava, Cernăuți, Cluj, Oradea.
- Date demografice relevante:
 - Moldova: în 1831 erau aproximativ 31.000 evrei, iar în 1859 erau aproximativ 124.000;
 - Țara Românească: în 1831 erau aproximativ 6.000 evrei, iar în 1859 erau aproximativ 8.900.

АБЦЮИРБ

а прѣ Тнѣлѣтѣлѣи шѣ прѣ Пракослѣвникѣлѣи
Дѣмнѣи, шѣ Сѣлѣдѣнѣтѣрѣи а тѣлѣтѣ Оутрѣлѣлѣхѣи

ІѢ ІѢАН ГЕѢРГІБ КАРАЦѢ ББ.

кѢ тѣлѣтѣ келѣтѣлѣ Дѣмнѣлѣи
КОНСТАНДИИ КАРАКАШ, Дѣхтор,
шѣ
Дѣмнѣлѣи РѢДѢВАНѢЛѢ КАНИЧѢНѢЛѢ,
БѣБѢ ВѢЛѢ Сѣлѣлѣи, шѣ
Дѣмнѣлѣи ДѢМИТРАКѢ ТОПАНЧАНѢЛѢ,
БѣБѢ ВѢЛѢ Сѣлѣлѣи,

Тѣлѣлѣи а привилѣгѣлѣа Тѣлѣлѣи а Дѣмнѣлѣи ѡт
Тѣлѣлѣи рѣлѣлѣлѣи а тѣлѣтѣлѣи
Дѣмнѣи МАВРОГѢНІИ
ДИИ БѢКѢРѢи.

1818.

- În Principatele Române, evreii aveau un statut juridic inferior față de populația majoritară creștină. Din punct de vedere legal, evreii erau considerați „străini tolerați”, fără drept de cetățenie.
- Statutul lor a fost reglementat prin:
 - Codul lui Callimachi (1817);
 - Legiuirea lui Caragea (1818);
 - Regulamentele Organice (1831 în Țara Românească și 1832 în Moldova).
- Principalele restricții impuse:
 - nu puteau deține proprietăți funciare (pământ);
 - acces limitat la unele profesii și funcții publice;
 - restricții privind domiciliul în anumite localități;
 - interdicția căsătoriilor mixte.

ORGANIZAREA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI ȘI VIAȚA ÎN ȘTETL

- Comunitățile evreiești funcționau după principiul autonomiei comunitare. Ele erau organizate în jurul liderului religios (rabinul) și al consiliului comunității. Fiecare comunitate dispunea de instituții proprii: sinagogi, școli, tribunale.
- Evreii aveau și un sistem propriu de impozitare în cadrul comunității. Majoritatea comunităților evreiești erau organizate în ștetl-uri: mici comunități urbane specifice Europei Centrale și de Est.
- Activitățile economice principale ale evreilor erau comerțul, meșteșugurile și servicii urbane.
- Evreii contribuie astfel la dezvoltarea economică și urbană a orașelor românești.

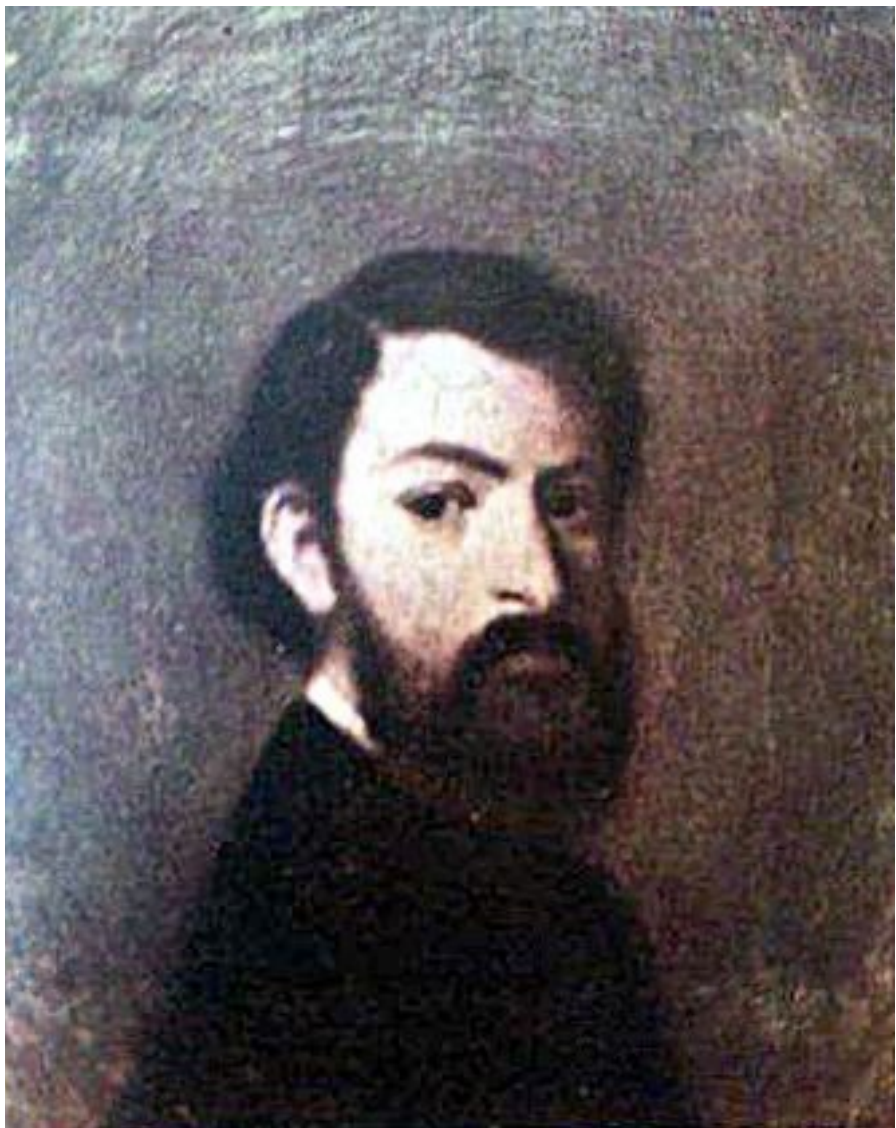
EVREII ȘI REVOLUȚIA ROMÂNĂ DE LA 1848

- În prima jumătate a secolului al XIX-lea, restricțiile juridice și sociale au determinat o parte a intelectualității evreiești să susțină ideile liberale. Un număr important de evrei participă activ la Revoluția de la 1848 din spațiul românesc. Reprezentanți evrei implicați în mișcarea revoluționară:
 - Constantin Daniel Rosenthal, pictor, militant revoluționar;
 - Barbu Iscovescu, artist, participant la revoluție;
 - Iuliu Popper, implicat în activitatea revoluționară.
- În Proclamația de la Islaz din iunie 1848 apar prevederi privind emanciparea evreilor și acordarea drepturilor civile.
- După înfrângerea revoluției, aceste obiective nu sunt aplicate, iar statutul evreilor rămâne neschimbat.

CONSTANTIN DANIEL ROSENTHAL

- Intelectual de origine evreiască, format în mediul cultural european al secolului al XIX-lea, a fost apropiat de cercurile revoluționare românești și de ideile generației pașoptiste. A folosit arta ca formă de angajament politic și civic. Opera sa cea mai cunoscută este tabloul „România revoluționară”, simbol al idealurilor pașoptiste, o imagine alegorică a națiunii române.
- A fost arestat de autoritățile maghiare pentru activitatea sa politică și murit în 1851, în urma torturii suferite în detenție, devenind un simbol al sacrificiului pentru libertate.
- Reprezintă un exemplu de solidaritate între comunități și implicare civică. A fost un intelectual angajat în problemele societății.

BARBU ISCOVESCU

- Artist român format în spiritul ideilor liberale și naționale ale secolului al XIX-lea, a făcut parte din generația de intelectuali pașoptiști care au susținut modernizarea societății românești. A participat direct la Revoluția de la 1848, implicându-se în viața politică și publică. Exemplifică tipul de artist angajat civic, pentru care cultura nu este separată de realitatea socială.
- Prin prezența sa în mișcarea revoluționară arată că artiștii au avut un rol activ în transformarea societății, iar ideile politice ale epocii au fost susținute și prin mijloace culturale.

DOMNIA LUI ALEXANDRU IOAN CUZA ȘI PROBLEMA CETĂȚENIEI

- Domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859–1866) deschide o nouă etapă în discutarea problemei evreiești, în contextul formării noului stat România.
- Unele măsuri favorabile evreilor în timpul lui Cuza:
 - evreii puteau primi funcții publice;
 - aveau drept de vot dacă îndeplineau anumite condiții: erau ofițeri în armată, aveau diplomă universitară, erau proprietari ai unei întreprinderi.
- Codul Civil din 1864 prevedea posibilitatea naturalizării evreilor după 10 ani de rezidență.
- Cu toate acestea, problema cetățeniei nu a fost rezolvată definitiv, iar după abdicarea lui Cuza, Constituția din 1866 va limita din nou accesul evreilor la cetățenie.

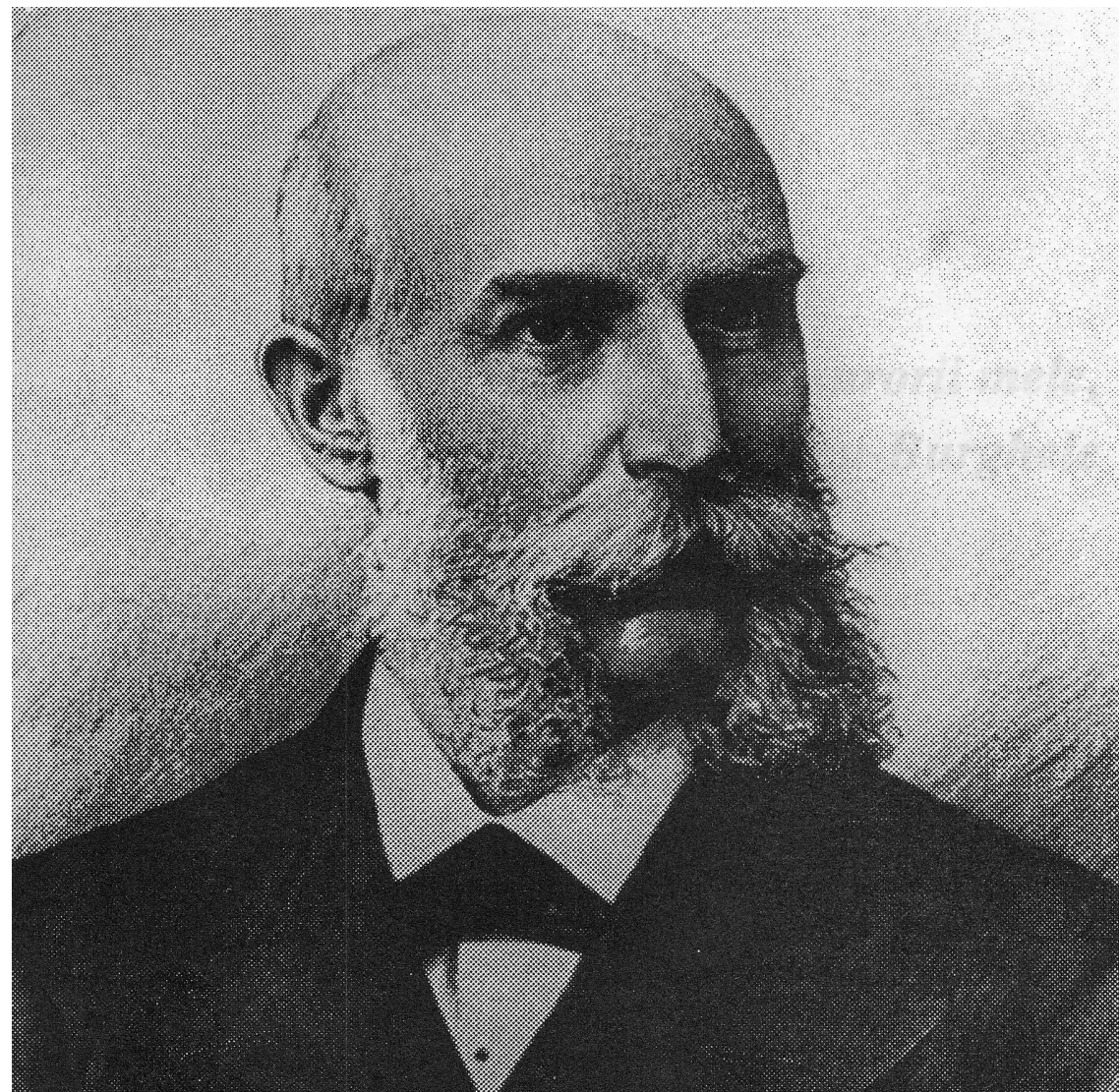
CONSTITUȚIA DIN 1866 ȘI EXCLUDEREA DE LA CETĂȚENIE

- După abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza, este adoptată Constituția din 1866. Articolul 7 al Constituției prevedea că cetățenia română putea fi acordată doar creștinilor.
- Consecințe pentru evrei:
 - evreii născuți în România nu puteau deveni cetățeni;
 - rămâneau considerați „străini” în propria țară;
 - acces limitat la drepturi politice și civile.
- Problema statutului evreilor devine o temă politică internă, un subiect de interes pentru marile puteri europene.

DOCTORUL IACOB FELIX

- A fost un important medic de origine evreiască. Face parte din generația de intelectuali care au contribuit la modernizarea României după 1859. Profesor la Facultatea de Medicină din București, a avut un rol esențial în:
 - organizarea spitalelor și serviciilor de sănătate;
 - combaterea epidemiilor (în special holera);
 - introducerea controalelor sanitare în școli și orașe;
 - modernizarea spitalelor.
- A promovat ideea că:
 - sănătatea populației este o problemă de interes public;
 - statul modern trebuie să aibă instituții medicale eficiente.
- Unele surse istorice arată că a trecut formal la creștinism, într-un context în care accesul evreilor la funcții publice și universitare era limitat, iar conversia putea facilita integrarea profesională. Acest fapt reflectă mai ales presiunea socială și discriminarea instituțională din secolul al XIX-lea.

CONGRESUL DE LA BERLIN (1878) ȘI PRESIUNILE INTERNAȚIONALE

- În contextul Războiului de Independență dintre 1877 și 1878, problema evreilor devine subiect internațional. La Congresul de la Berlin din 1878, timp în care România își obține independența, Marile Puteri solicită României acordarea de drepturi egale tuturor locuitorilor, indiferent de religie. România acceptă formal modificarea art. 7.
- În practică însă se introduce o procedură foarte complicată de naturalizare, între 1879 și 1911 fiind naturalizați doar 189 de evrei.

EMIGRAȚIA MASIVĂ A EVREILOR

- După 1879 continuă adoptarea unor legi discriminatorii. Ca urmare, are loc un val masiv de emigrație evreiască. Aproximativ o treime din populația evreiască din România (cca. 90.000 persoane) emigrează.
- Destinațiile principale:
 - Statele Unite ale Americii;
 - Europa Occidentală;
 - Palestina.
- Emigrația reflectă:
 - lipsa de perspectivă juridică;
 - insecuritatea socială;
 - sentimentul de excludere.

1918–1919: EMANCIPAREA JURIDICĂ

- După Primul Război Mondial, problema minorităților devine temă internațională. La Conferința de Pace de la Paris din 1919, România este obligată să garanteze drepturi egale minorităților. Inițial, guvernul Ion I.C. Brătianu refuză semnarea Tratatului Minorităților.
- În cele din urmă tratatul este semnat, iar evreii sunt recunoscuți oficial ca cetățeni români. Se încheie astfel un proces istoric lung de excludere a evreilor din viața socială.

SARCINĂ DE LUCRU

Alegeți, lucrând în echipă, una dintre următoarele teme:

- o personalitate evreiască prezentată în lecție (Rosenthal, Iscovescu, Popper, Iacob Felix);
- o problemă istorică discutată (statutul juridic al evreilor, discriminarea, emanciparea, emigrația etc.).

Identificați și analizați:

- contextul istoric în care apare tema aleasă;
- contribuția / semnificația acesteia pentru societatea românească;
- dificultățile întâmpinate (discriminare, restricții, presiuni sociale);
- o lecție valabilă pentru societatea de astăzi (toleranță, drepturi).

Realizați, în echipă, un produs digital (text + elemente grafice), care să respecte următoarele cerințe:

- prezentare clară și utilizarea corectă a informațiilor istorice;
- integrarea unor elemente vizuale (imagini, hartă, citat, schemă etc.) și exprimarea coerentă și argumentată.

N.B. Produsele realizate vor fi prezentate și discutate la finalul activității.

CONCLUZII

- Secolul al XIX-lea a fost pentru evreii din spațiul românesc o perioadă de creștere demografică, dar și de marginalizare juridică. Evreii au contribuit semnificativ la dezvoltarea economică, la viața urbană și la cultura românească.
- Drepturile egale au fost recunoscute abia după 1919.
- Evoluția statutului evreilor reflectă contradicțiile procesului de modernizare a statului român și evidențiază importanța respectării drepturilor și demnității tuturor cetățenilor într-o societate democratică.

